

بسمه تعالی

دانشگاه افسری امام علی (ع)

معاونت پژوهش

مجموعه مقالات همایش پژوهش نظامی

۱۳۹۱

سرشناسه	: همایش پرورش نظامی (۱۳۹۱: تهران)
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه مقالات همایش پرورش نظامی / پدیدآور دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی؛ ویراستار پیمان فرجی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۴۶۴ ص.
شابک	: ۷۰۰۰۰ ریال: ۹-۸۶-۲۸۹۹-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: آموزش و پرورش نظامی - ایران - کنگره‌ها
موضوع	: ایران - نیروهای مسلح - افسران - آموزش - کنگره‌ها
شناسه افزوده	: دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ / ۵۸ / ۶۵۵
رده بندی دیویی	: ۳۵۵/۵۵۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۹۲۷۲

❖ عنوان کتاب:	مجموعه مقالات همایش پرورش نظامی
❖ دبیر همایش:	سرهنگ جواد شیر محمدی
❖ پدید آور:	دانشگاه افسری امام علی (ع) - معاونت پژوهشی
❖ ویراستار:	پیمان فرجی
❖ صفحه آرا و طراح جلد:	مجید کاظمی
❖ مدیر مسئول انتشارات:	رضا قربانی
❖ ناشر:	انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع)
❖ شمارگان:	۳۰۰۰ نسخه
❖ قیمت:	۷۰۰۰۰ ریال
❖ نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۱
❖ شابک:	۹-۸۶-۲۸۹۹-۹۶۴-۹۷۸
❖ صندوق پستی:	۱۳۱۷۸۹۳۴۷
❖ تلفن:	۶۶۴۷۴۴۴

نشانی: تهران- خیابان امام خمینی، نرسیده به میدان حر، دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی

پست الکترونیک: Imamali_edu@noavar.com

کلیه حقوق برای دانشگاه افسری امام علی (ع) محفوظ است.

سخن انتشارات معاونت پژوهش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

دانشگاه افسری امام علی^(ع) با توجه به قدمت و سابقه حرفه‌ای خود، سال‌هاست که با تهیه و تدوین کتب علمی، نظامی و آموزشی مورد نیاز، سعی در تعالی روز به روز دانش علمی دانشجویان این دانشگاه دارد؛ و با هدف پرورش دانشجویان دانش‌مدار، ارزشمند و متعهد، در راستای پاسداری و دفاع از تمامیت ارضی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، گام‌های استوار و مؤثری برداشته است.

بر اساس مصوبات شورای پژوهشی و آموزشی دانشگاه، چاپ و نشر کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی سرلوحه کار قرار گرفته و در راستای تحقق این اهداف، با حمایت از تألیف، گردآوری و ترجمه کتاب‌های علمی، نخست منابع درسی مورد نیاز تأمین گردیده و در مرحله بعد، تدوین منابع علمی، کمک آموزشی و پژوهشی در دستور کار قرار گرفته است.

برای چاپ کتاب، علاوه بر ارزش علمی، می‌باید اهداف والای ارتش جمهوری اسلامی ایران، اهتمام به محتوای ارزشی و معنوی کتاب، هماهنگی با سرفصل‌های وزارت علوم و کاربردی و تخصصی نمودن کتاب‌های تدوین شده و ... لحاظ شود که دشواری‌ها و موانع راه بر هیچ یک از صاحب‌نظران پوشیده نیست.

به امید آن‌که گام‌های ارزشمند و مفیدی که در این راه برداشته شده است، سرآغاز حرکت و پویایی بیش از پیش این دانشگاه مقدس باشد. از این‌رو از تمامی منتقدان، استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشور یاری می‌جوئیم تا کاستی‌ها و نقص‌های احتمالی را، هرچند کم و ناچیز باشند، یادآوری کنند.

انشاء...

پیشگفتار

حمد و ستایش مخصوص خداوندی است که پروردگار و پرورش‌دهنده عالمیان است. اوست که اولین مربی و آموزگار آدم است. حمد و ثنا پروردگاری را شود که پیامبر عظیم‌الشان اسلام را با خلق عظیم به نبوت مبعوث کرد تا بندگانش را تربیت نموده و آنها را به ضراط حق هدایت نماید.

خداوند متعال را شاکر و سپاسگزاریم که به دانشگاه افسری امام علی^(ع) مجموعه دانش و پرهیزگاری و جهاد و تربیت جسم و جان توفیق عنایت فرمود تا با مشارکت دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح همایش کاربردی دیگری تحت عنوان «پرورش نظامی» را برگزار نماید.

«تربیت» فرآیند تغییر رفتار مبتنی بر اصول، فنون و روش‌های تربیتی برای رسیدن به اهداف مشخص است؛ نیاز اساسی برای تغییر، دگرگونی، سازگاری، بقا، ارتقاء و اعتلا در مسیر رضایت خداوند متعال و فرآیندی آگاهانه، طراحی‌شده، مستمر، تکاملی و معطوف به اهداف است که اساس آن حاکمیت خداوند بر پایه رحمت و رحیمیت است و محور اصلی نظام تربیتی جهان را همین اصل تشکیل می‌دهد. تربیت از یک منظر دو مفهوم «آموزش» و «پرورش» را در بر می‌گیرد. آموزش یا تعلیم که جریانی مداوم، هم‌زمانی و همه‌گانی در فراگیری، حفظ و ارتقای دانش است و پرورش که جریانی ارتقایی و تکاملی در هدایت و مراقبت از نفس، صعود، تغییر و اصلاح در مرتبه‌ای است. از طرفی تربیت، با مفاهیم رشد و ساختن همراه است؛ یعنی می‌توان گفت تربیت همان پرورش و ساختن انسان‌ها است.

پرورش نظامی از وجوه و مؤلفه‌های بسیار مهم و اثرگذار تربیت نظامی است. پرورش نظامی شامل رشد و ساختن انسان‌ها مبتنی بر تمایل و اراده می‌باشد. در پرورش نظامی، تلاش‌ها متمرکز بر سه محور جسم، عقل و روح و نیروی تحت تعلیم و تربیت است؛ به گونه‌ای که پرورش جسم، عقل و جان در یک فرآیند مستمر و تکاملی که توأم با مراقبت و معالجه می‌باشد؛ تغییر و اصلاح در دانشجوی افسری را به ارمغان آورده و از او مجاهد فی سبیل الله می‌سازد که با مجهز بودن به دو

بال علم و ایمان، مہیای مبارزه و مجاہدت علیہ دشمنان دین خدا و پایداری و استقامت در برابر مشکلات و سختی‌ها می‌شود.

از این رو با عنایت به اهمیت موضوع «پرورش نظامی» در نیروهای مسلح، دانشگاه افسری امام علی (ع) با مشارکت سایر دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح اقدام به برگزاری همایش تحت عنوان «پرورش نظامی» با اهداف زیر نمود:

- ۱- تعیین راهکارهای مؤثر در پرورش و تربیت نظامی دانشجویان دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح؛
 - ۲- بررسی شیوہ‌های پرورش نظامی در دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح؛
 - ۳- بررسی مبانی نظری و عملی پرورش نظامی؛
 - ۴- بررسی نقش متغیرهای مختلف بر پرورش نظامی دانشجویان دانشگاه‌های افسری؛
 - ۵- بررسی پرورش نظامی از دیدگاه اسلام؛
 - ۶- بررسی نقش پرورش نظامی در ارتقای توان رزمی نیروهای مسلح.
- به منظور تحقق اهداف بالا، محورهای همایش مذکور به شرح زیر تعیین و در سطح دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح اطلاع‌رسانی گردید.

- ۱- انضباط معنوی و ظاہری پرورش نظامی.
- ۲- بصیرت در پرورش نظامی.
- ۳- پرورش نظامی از دیدگاه اسلام (آیات و روایات).
- ۴- پرورش نظامی از دیدگاه امام خمینی (ره) و رہبر معظم انقلاب.
- ۵- پرورش نظامی در شکل‌گیری شخصیت نظامی‌گری.
- ۶- پرورش نظامی و اثر بخشی سازمانی.
- ۷- پرورش نظامی و تأثیر آن بر ارتقای توان رزمی نیروهای مسلح.
- ۸- پرورش نظامی و نحوه اجرای آن.

۹- تأثیر پرورش نظامی در ایجاد خلاقیت.

۱۰- راهکارهای مؤثر در پرورش نظامی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ن.م و موانع آن.

۱۱- ظرفیت‌ها، دشواری‌ها و آسیب‌شناسی در پرورش نظامی.

۱۲- عزیت نفس، اعتماد به نفس و پرورش نظامی.

۱۳- فرهنگ سازمانی و پرورش نظامی.

۱۴- الگوسازی در پرورش نظامی.

۱۵- مبانی، مفاهیم و ملرومات پرورش نظامی.

۱۶- معنویت و رابطه آن با پرورش نظامی.

۱۷- نقش آموزش‌های تنوری، میدانی، کارگاهی و آزمایشگاهی در پرورش نظامی.

۱۸- نقش ابزار و فناوری در پرورش نظامی.

۱۹- نقش تعامل سازنده فرماندهان و استادان در ارتقای پرورش نظامی.

۲۰- نقش سیستم فرماندهی دانشجویی در پرورش نظامی.

در مجموع تعداد ۲۱ مقاله در بخش کارکنان و ۳۵۸ مقاله دانشجویان به دبیرخانه همایش ارسال شد که پس از دو مرحله داوری توسط هیأت داوران تعداد ۲۰ مقاله (۱۴ مقاله توسط کارکنان و ۶ مقاله توسط دانشجویان) به عنوان مقاله‌های منتخب برگزیده شدند که از این میان پس از بررسی نهایی تعداد ۱۲ مقاله به عنوان مقالات برتر انتخاب گردیدند.

از تمامی منتقدان، استادان و اعضای هیئت علمی تمامی دانشگاه‌های کشور یاری و مدد می‌جوییم تا هر گونه کاستی و نقص‌های احتمالی را هرچند کم و ناچیز باشد، متذکر گردند.

انشاءا...

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱. بررسی شیوه‌های پرورش خلاقیت دانشجویان دانشگاه افسری در دانشگاه‌های نیروهای مسلح..... ۱-۳۴	مهدی رضائی
۲. بررسی خصوصیات و ویژگی‌های پرورش افراد نظامی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)..... ۳۵-۶۰	مصطفی لطفی جلال آبادی مهدی سراوانی مجید رهجو
۳. پرورش نظامی در شکل‌گیری شخصیت نظامی‌گری..... ۶۱-۷۸	حبیب الله جبارنیا
۴. شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر پرورش نظامی دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)..... ۷۹-۹۸	جواد فقیهی‌پور مهدی صمیمی مرتضی پور زارع
۵. بررسی رابطه ساختار قدرت و عملکرد فرماندهان با پرورش نظامی دانشجویان..... ۹۹-۱۲۲	جواد فقیهی‌پور عنایت اله مؤمنی علی اکبر صادقی سمیه فقهی‌پور
۶. واکاوی مولفه های پرورش نظامی در ایران باستان بر اساس روایت شاهنامه..... ۱۲۳-۱۵۲	محمد رضا ایرانی
۷. نقش فرمانده گرومان در پرورش نظامی دانشجویان دانشگاه امام علی (ع)..... ۱۵۳-۱۶۶	فریدون عبیدی
۸. بررسی نقش و جایگاه بصیرت در رابطه با پرورش نظامی در نیروهای مسلح..... ۱۶۷-۱۸۲	فریدون عبیدی
۹. روش‌ها و مصادیق پرورشی در نصایح لقمان حکیم به فرزندش..... ۱۸۳-۱۹۸	فریدون عبیدی
۱۰. ویژگی‌های شخصیتی پیامبر و نقش آن بر پرورش نظامی..... ۱۹۹-۲۲۰	یحیی حسینی
۱۱. نقش خلاقیت در پرورش نظامی..... ۲۲۱-۲۴۶	حسین کوهساریان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۶۶-۲۷۱	عزت نفس، اعتماد به نفس و پرورش نظامی سید روح‌اله میر اکبری جعفر حقیقت منش
۲۷۶-۲۸۷	پرورش نظامی در شکل‌گیری شخصیت نظامی‌گری حسین عباسی
۳۱۲-۳۷۷	آموزش و پرورش نظامی به روش بسترشناسی تربیت نظامی محمد کریم هاشمی هادی محمد پور ابراهیم شمس‌الدینی
۳۳۲-۳۱۳	تأثیر پرورش نظامی در ایجاد خلاقیت سید روح‌اله میر اکبری
۳۵۶-۳۳۳	تعلیم و تربیت (پرورش) نظامی و انضباط آن با تعلیم و تربیت در اسلام از دیدگاه قرآن سجاد نظری قادر محمود سوری
۳۹۸-۳۵۷	مدیریت راهبردی در نیروهای مسلح از دیدگاه امام خمینی (ره) محمد حسن گزلبندی برید جعفری حامد خرم‌هرچی
۴۱۲-۳۹۹	پرورش نظامی از دیدگاه اسلام (آیات و روایات) محسن عزیزی پور اسماعیل حرم‌سای سجاد شهبازی
۴۴۲-۴۱۳	بررسی اثر انضباط ظاهری و معنوی در پرورش نظامی مرتضی متلویبی
۴۶۴-۴۴۳	مدیریت راهبردی پرورش خلاقیت در سربازان وظیفه نیروهای مسلح مهرداد حرایبی

بررسی شیوه‌های پرورش خلاقیت دانشجویان افسری

در دانشگاه‌های نیروهای مسلح

مهدی رضائی^۱

چکیده

با پیشرفت روزافزون دانش و فناوری و جریان گسترده اطلاعات در امور نظامی و تغییر نوع جنگ‌ها، امروزه نیروهای مسلح، نیازمند پرورش افسرانی هستند که بتوانند با مغزی خلاق با مشکلات روبه‌رو شده و به حل آنها بپردازند.

در دوران مدرسه و دانشگاه هیچگاه پرورش تفکر خلاق، مورد توجه واقع نمی‌گیرد و صرفاً خواسته می‌شود که موضوعات ارائه شده را همانگونه که مدرس بیان می‌کند، بدون هیچگونه خلاقیتی ثبت و ضبط و مورد استفاده قرار گیرد. این مقاله درصدد بررسی شیوه‌های پرورش خلاقیت دانشجویان افسری در دانشگاه‌های نیروهای مسلح، می‌باشد. هدف این مقاله، یافتن پاسخ این سؤال است که شیوه‌های پرورش خلاقیت دانشجویان افسری کدام است؟ برای پاسخ به این سؤال، تلاش می‌شود تا به شیوه‌ای علمی و با بهره‌گیری از نقطه نظرات کارشناسان و خبرگان این حوزه و با تحلیل منابع جمع‌آوری شده، از مباحث، به نتایج منطقی رسیده و در آخر پیشنهادها ارائه شود. انتخاب این موضوع از این لحاظ قابل اهمیت است که دانشجویان دانشگاه‌های افسری، فرماندهان آینده نیروهای مسلح می‌باشند و همیشه در معرض شرایط سخت و پیچیده مأموریت‌های نظامی قرار می‌گیرند؛ اگر در تصمیم‌گیری‌های استثنایی خود خلاقیت و ابتکار عمل نداشته باشند، یگان آنها با آسیب‌های غیر قابل جبرانی مواجه خواهد شد.

واژگان کلیدی

پرورش، خلاقیت، دانشجوی افسری، نیروهای مسلح

۱- مدرس و پژوهشگر دانشگاه افسری امام حسین^(ع) و معاون پژوهش دانشکده علوم پایه

مقدمه

جامعه ایرانی، جامعه‌ای است که اکثر دانشجویان آن را جوانان تشکیل می‌دهند؛ جوانانی که به عنوان فعال‌ترین و آماده‌ترین نیروها و ارزشمندترین سرمایه‌ها در اختیار مدرسين قرار دارند تا سازنده ایرانی آباد و سرافراز باشند. با برنامه‌ریزی جدی و اصولی در امور پرورشی می‌توان به هدایت درست این گروه پُر توان و با انگیزه دست یافت و از انرژی‌های انباشته و استعداد های طبیعی این قشر به نحو احسن در جهت پیشرفت و سازندگی بهره برد.

جوانان تازه‌جو و نوگرا می‌باشند؛ از این رو ترغیب به مسائل پرورشی باید با زبانی نو مطابق ذوق و علاقه آنان باشد. اگر جوان احساس کند که مطابق با زمانه‌اش نیست و نمی‌تواند مانند هم‌تایان خود در دانشگاه‌های دیگر رشد پیدا کند، برای او مشکل‌آفرین خواهد شد و او را نسبت به خود بی‌اعتماد خواهد ساخت. (خرانی: ۱۳۸۰: ۱۲۸)

دانشگاه‌ها برای بقاء و تداوم نقش پرورشی خود نیازمند افکار، اندیشه‌ها، نظرات تازه و نو هستند تا با دریافت دیدگاه‌های نو مبنی بر تحقیقات میدانی و اندیشه‌ها و تئوری‌ها بتوانند پویایی خود را تضمین کنند و گرنه رو به زوال و نابودی خواهند رفت.

همه دانشگاه‌ها برای ماندگاری نیازمند اندیشه‌های نو و نظرهای بدیع و تازه هستند. افکار و نظرهای جدید، مانند روحی در کالبد دانشگاه‌ها دمیده می‌شود و آن را از نیستی، نجات می‌دهد. برای آنکه بتوان در دنیای متلاطم و متغیر امروز به حیات ادامه داد باید به خلاقیت روی آورد و ضمن شناخت تغییرات و تحولات محیط برای رویارویی با آنها، پاسخ‌های بدیع و تازه تدارک دید و همراه تأثیرپذیری از این تحولات بر آنها تأثیر نهاد و به آنها شکل دلخواه را داد.

از طرفی، دانشجویان نیز نباید همانند درختان، در یک جای بمانند و یا شیوه‌ای خاص و راهی تعیین شده را بپیمایند، بلکه آنها می‌توانند با نیروی تشخیص خود و با

سرمایه‌های درونی خود و توان انتخابگری، مناسب‌ترین راه رسیدن به مطلوب را گزینش نمایند.

بسیاری از دانشجویان از نیروی فکر و هوش خود بهره نمی‌گیرند و آن را به جریان نمی‌اندازند و فکر سوی دیگر، برداشت و اطلاع درستی از توانایی‌ها و نیروهای درونی خود ندارند؛ از همین روی آنها را بی‌بهره و راکد می‌گذارند. البته در این میان کسانی هم هستند که با کسالت و تنبلی و کم‌کاری انس گرفته‌اند و فرصت عمر را بیهوده به دست زمان می‌سپارند.

بنابراین، در این مقاله سعی شده است با ارائه تعاریفی از پرورش، ذهن و خلاقیت، شیوه‌های نهادینه کردن خلاقیت در دانشگاه افسری نیروهای مسلح را مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم.

توصیف و تبیین مساله

سنین جوانی اقتضا دارد تا موضوع روند پرورش خلاقیت در دوره دانشگاهی به طور جدی مورد توجه قرار گیرد. در پرورش فعلی، چالش و نابسامانی‌هایی وجود دارد که برای اصلاح آن باید اقدامات مناسبی اتخاذ شود. به نظر می‌رسد یکی از دلایل این عدم توفیق، به کار نگرفتن همه ظرفیت‌های اساتید و مدرسان در دانشگاه‌های نظامی در این عرصه می‌باشد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

انسان برای بقا و ادامه زندگی نیازهایی دارد و این نیازها به دلیل تغییر دائمی درخواست‌ها، تمایلات و روش‌های زندگی تغییر می‌کند. از طرفی، شرایط محیطی که انسان در آن زندگی می‌کند به طور روزمره در تغییر است. اگر انسان بخواهد برای نیازهای متغیر خود در شرایط جدید، از همان راه‌حل‌های قدیمی استفاده کند در نهایت روزی فرا می‌رسد که راه‌حل‌های کهنه پاسخگوی شرایط جدید نخواهند بود و در این

صورت، بقای انسان به مخاطره می‌افتد. جوامعی که نمی‌توانند برای مسائل جدید خود راه‌حلی بیابند محکوم به فنا هستند و از بین خواهد رفت.

تمام پیشرفت‌های امروز بشر در تمام حوزه‌ها به‌خصوص حوزه علوم نظامی، مدیون پرورش خلاقیت است. خلاقیت کلیدی‌ترین مسأله در دانشگاه‌ها است که اگر به درستی با آن برخورد و زمینه‌ها و بسترهای آن فراهم شود بسیاری از مشکلات دفاعی حل خواهد شد.

هدف تحقیق

ارائه شیوه‌های پرورش خلاقیت

سؤال اصلی تحقیق: شیوه‌های پرورش خلاقیت دانشجویان افسری در دانشگاه‌های نیروهای مسلح کدام است؟

ادبیات تحقیق

۱- مفاهیم عملیاتی

دانشگاه: در این تحقیق منظور، دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح می‌باشد.
دانشجو: در این تحقیق منظور، دانشجویان افسری است.

مدرس: منظور کلیه اساتید و مربیان مشغول تدریس در دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح می‌باشد.

۲- مفاهیم و تعاریف نظری

مفهوم پرورش

مفهوم واژه پرورش، بر پرورش استعدادهای انسانی یعنی فراهم کردن زمینه رشد استعدادهای آدمی دلالت می‌کند. آنچه در پرورش روی می‌دهد، فراهم کردن زمینه‌های